

Czy w Warszawie potrzebne są nowe pomniki?

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

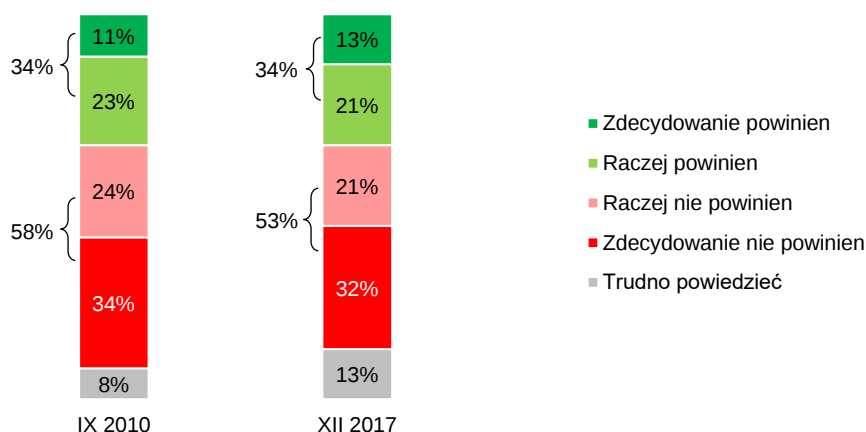
Na przypadającą 10 kwietnia 2018 roku ósmą rocznicę katastrofy smoleńskiej zapowiadane jest odsłonięcie w Warszawie pomnika upamiętniającego jej ofiary oraz pomnika Lecha Kaczyńskiego, który zginął w tej katastrofie pełniąc urząd Prezydenta RP, a wcześniej (w latach 2002–2005) był prezydentem m.st. Warszawy. W grudniowym badaniu¹ ponownie zapytaliśmy Polaków o stosunek do budowy tych pomników.

CZY W WARSZAWIE POWINIEN STANĄĆ POMNIK PREZYDENTA LECHA KACZYŃSKIEGO?

Tak jak we wrześniu 2010 roku², obecnie do zwolenników budowy w Warszawie pomnika prezydenta Lecha Kaczyńskiego zalicza się 34% badanych. Przeciwnicy jego powstania nadal stanowią większość ankietowanych (53%), choć w porównaniu z rokiem 2010 nieco zmalał ich odsetek, a przybyło osób niemających wyrobionego zdania w tej kwestii (po 5 punktów procentowych). Warto dodać, iż grupa zdecydowanych przeciwników pomnika Lecha Kaczyńskiego w Warszawie (32%) jest niemal tak samo liczna jak grupa jego zdecydowanych i umiarkowanych zwolenników (łącznie 34%).

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (331) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 1–7 grudnia 2017 roku na liczącej 925 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Por. komunikat CBOS „Czy prezydent Lech Kaczyński powinien mieć pomnik w Warszawie”, październik 2010 (oprac. K. Pankowski).

Wielozmiennowe analizy statystyczne³ wykazały, iż stosunek do budowy w Warszawie pomnika prezydenta Lecha Kaczyńskiego związany jest przede wszystkim z afiliacjami partyjnymi badanych, przy czym zwolennicy jego budowy dominują jedynie wśród osób zamierzających głosować w ewentualnych wyborach do Sejmu na listy firmowane przez Prawo i Sprawiedliwość (łącznie 58%, w tym 31% stanowią zdecydowani zwolennicy jego powstania). W pozostałych największych potencjalnych elektoratach oraz wśród badanych zamierzających pójść na wybory, ale niezdecydowanych na kogo oddać głos, większość stanowią natomiast przeciwnicy takiego pomnika. Należy też zauważyć, że o ile w przypadku sympatyków Platformy Obywatelskiej i Nowoczesnej na ogół jest to sprzeciw zdecydowany (odpowiednio: 48% i 40%), o tyle sympatycy Kukiz'15 najczęściej wyrażają go w sposób umiarkowany (43%). Warto przypomnieć, iż także we wrześniu 2010 roku zwolennicy budowy w Warszawie pomnika prezydenta Lecha Kaczyńskiego dominowali jedynie w potencjalnym elektoracie PiS⁴.

TABELA 1

Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	Platforma Obywatelska RP	Kukiz'15	Nowoczesna	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się
	w procentach				
Zdecydowanie powinien	31	1	6	9	2
Raczej powinien	27	16	16	23	27
Raczej nie powinien	17	25	43	24	18
Zdecydowanie nie powinien	11	48	24	40	37
Trudno powiedzieć	13	10	11	4	16

Opinie w tej kwestii istotnie różnicują również deklarowane poglądy polityczne, przy czym zwolennicy budowy w Warszawie pomnika prezydenta Lecha Kaczyńskiego – tak jak przed siedmioma laty – dominują jedynie wśród osób identyfikujących się z prawicą (52%). Spośród zmiennych społeczno-demograficznych na stosunek do powstania takiego pomnika najbardziej wpływa wiek i wykształcenie badanych – jego zwolennikami najczęściej są respondenci najstarsi (52% wśród tych, którzy ukończyli 65 rok życia) i najsłabiej wykształceni (50% wśród mających wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne) – zob. tabelę aneksową nr 1. Warto tu przypomnieć, iż we wrześniu 2010 roku zwolennikami budowy pomnika Lecha Kaczyńskiego relatywnie często byli też młodzi ludzie (38% w grupie wiekowej 18–24 lata oraz 40% wśród mających od 25 do 34 lat), natomiast – tak jak obecnie – jedynie wśród badanych z wykształceniem podstawowym więcej było głosów za (43%) niż przeciw (41%).

³ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

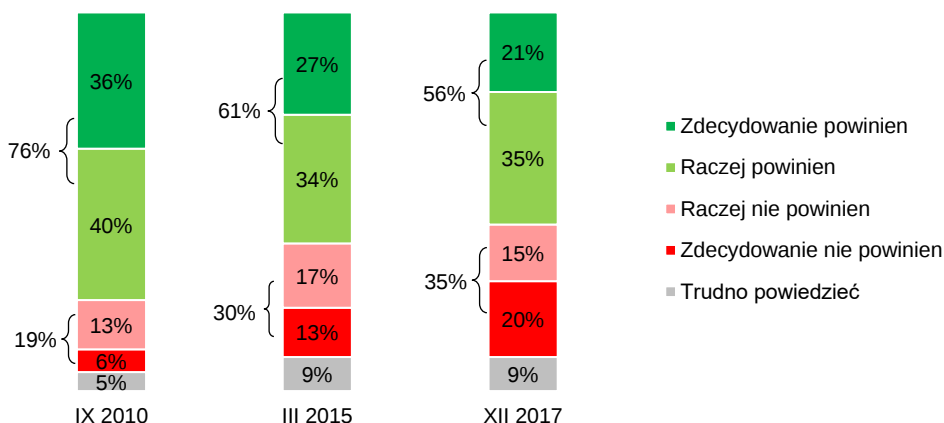
⁴ Zob. przypis 2.

CZY W WARSZAWIE POWINIEN STANĄĆ POMNIK WSZYSTKICH OFIAR KATASTROFY SMOLEŃSKIEJ?

Wraz z upływem czasu maleje liczba zwolenników, a rośnie liczba przeciwników budowy w Warszawie pomnika upamiętniającego ofiary katastrofy smoleńskiej. Warto przypomnieć, że o ile na początku września 2010 roku (pięć miesięcy po katastrofie) pomysł wzniesienia pomnika wyłącznie dla zachowania pamięci o prezydencie Lechu Kaczyńskim wzbudzał kontrowersje, o tyle koncepcja upamiętnienia w ten sposób wszystkich ofiar tej katastrofy nie budziła wątpliwości zdecydowanej większości badanych⁵. Po upływie niemal pięciu lat od katastrofy⁶ znacząco zmniejszył się (z 76% do 61%) odsetek zwolenników budowy pomnika, a zarazem zwiększył – przeciwników tej inicjatywy (z 19% do 30%). Obecnie do zwolenników budowy takiego pomnika zalicza się 56% dorosłych Polaków, natomiast 35% uważa, że nie powinno się go stawiać. Widać zatem, że w ciągu ostatnich dwóch i pół roku po raz kolejny ubyło jego zwolenników (tym razem o 5 punktów procentowych) i jednocześnie przybyło przeciwników (o 5 punktów procentowych).

CBOS

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary katastrofy smoleńskiej czy też nie?

⁵ Zob. przypis 2.

⁶ Por. komunikat CBOS „Przed piątą rocznicą katastrofy smoleńskiej”, kwiecień 2015 (oprac. B. Badora).

Wielozmiennowe⁷ analizy statystyczne wskazują, iż stosunek do budowy w Warszawie pomnika ofiar katastrofy smoleńskiej niezmiennie jest bardzo upolityczniony – najbardziej różnicują go poglądy polityczne badanych oraz ich afiliacje partyjne. Tak jak dwa i pół roku temu, najwięcej zwolenników jego budowy jest wśród respondentów o orientacji prawicowej, ponadto w tej grupie poparcie dla budowy takiego pomnika jeszcze nieco wzrosło (z 68% w roku 2015 do 73% w 2017). Jednocześnie spadło poparcie dla powstania w Warszawie pomnika ofiar katastrofy smoleńskiej wśród badanych definiujących swoje poglądy polityczne jako centrowe (z 62% do 50%) oraz tych, którzy nie potrafią określić swojej orientacji politycznej na osi lewica–centrum–prawica (z 59% do 46%). Najwięcej przeciwników jego budowy jest wśród osób identyfikujących się z lewicą (obecnie 46%) – por. tabelę aneksową nr 2. Opinie badanych o poglądach lewicowych są w tej kwestii bardzo stabilne.

Tak jak w przypadku poparcia dla budowy w Warszawie pomnika Lecha Kaczyńskiego, pozytywnym stosunkiem do wzniesienia pomnika wszystkich ofiar katastrofy smoleńskiej wyróżniają się respondenci deklarujący zamiar głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu na listy firmowane przez Prawo i Sprawiedliwość (74% z nich opowiada się za jego powstaniem, w tym 36% stanowią zdecydowani zwolennicy). W pozostałych największych potencjalnych elektoratach opinie są dość podzielone, przy czym nieznacznie więcej jest zwolenników niż przeciwników budowy takiego pomnika.

TABELA 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary katastrofy smoleńskiej czy też nie?	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?				
	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	Platforma Obywatelska RP	Kukiz'15	Nowoczesna	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się
	w procentach				
Zdecydowanie powinien	36	15	16	21	9
Raczej powinien	38	34	33	25	39
Raczej nie powinien	12	19	25	19	12
Zdecydowanie nie powinien	6	28	9	25	25
Trudno powiedzieć	8	5	17	9	15

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych stosunek do budowy w Warszawie pomnika wszystkich ofiar katastrofy smoleńskiej najbardziej różnicuje wiek badanych, przy czym poparcie dla tej inicjatywy najrzadziej deklarują badani w wieku 25–44 lata, a najczęściej – osoby, które ukończyły 65 lat (por. tabelę aneksową nr 2).

⁷ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Wraz z upływem czasu od katastrofy smoleńskiej wyraźnie maleje poparcie, a zarazem rośnie sprzeciw wobec budowy w Warszawie pomnika wszystkich jej ofiar. W tym kontekście warto zwrócić uwagę, iż od września 2010 roku nie zmienił się odsetek zwolenników budowy pomnika Lecha Kaczyńskiego, natomiast nieco zmniejszył się odsetek jego przeciwników. O ile jednak większość Polaków opowiada się za budową pomnika upamiętniającego wszystkie ofiary tragedii z 10 kwietnia 2010 roku, o tyle powstanie w Warszawie monumentu upamiętniającego prezydenta Lecha Kaczyńskiego wywołuje sprzeciw większości respondentów. Warto też dodać, iż zdecydowani zwolennicy powstania obu pomników stanowią obecnie 11% ogółu badanych, a zdecydowani przeciwnicy ich budowy – 17% ogółu.

Opracowała

Barbara Badora

TABELA 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?					Liczba osób
		Zdecydowanie powinien	Raczej powinien	Raczej nie powinien	Zdecydowanie nie powinien	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		13	21	21	32	13	925
Płeć	Mężczyźni	15	23	20	30	12	435
	Kobiety	11	19	23	34	13	490
Wiek	18-24 lata	9	19	24	33	15	71
	25-34	6	14	24	37	19	179
	35-44	7	19	24	37	13	173
	45-54	13	22	22	30	12	139
	55-64	17	21	23	31	8	168
	65 lat i więcej	23	29	13	24	11	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	25	21	26	13	367
	Miasto do 19 999	11	23	20	33	12	130
	20 000 - 99 999	13	17	21	38	10	198
	100 000 - 499 999	14	12	22	35	18	136
	500 000 i więcej mieszk.	9	25	22	32	12	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	21	29	13	26	11	175
	Zasadnicze zawodowe	14	23	21	32	11	227
	Średnie	9	17	24	37	13	281
	Wyższe	12	18	24	30	16	242
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	20	26	31	16	110
	Średni personel, technicy	17	2	40	32	10	29
	Pracownicy adm.-biurowi	4	22	34	25	15	65
	Pracownicy usług	6	9	24	45	15	53
	Robotnicy wykwalifikowani	11	19	22	37	12	107
	Robotnicy niewykwalifik.	16	19	21	39	6	45
	Rolnicy	9	36	13	27	15	45
	Pracujący na własny rach.	24	5	27	32	12	37
	Bezrobotni	8	22	26	26	18	28
	Emeryci	19	28	16	27	10	241
	Renciści	23	16	7	34	20	54
	Uczniowie i studenci	6	26	27	25	16	37
	Gospodynie domowe i inni	9	20	18	39	13	73
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11	21	31	25	12	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	17	28	33	13	92
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	14	22	40	13	227
	prywatnym gosp. rolnym	8	38	15	25	15	46
	Do 649 zł	8	34	13	35	10	78
Dochody na jedną osobę	Od 650 zł do 999 zł	22	18	22	25	13	116
	Od 1000 zł do 1399 zł	17	22	21	31	10	149
	Od 1400 zł do 1999 zł	11	22	22	34	11	176
	2000 zł i więcej	13	20	26	31	10	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	12	21	15	38	15	60
	Średnie	11	25	19	32	13	336
	Dobre	15	19	23	31	13	530
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	37	20	12	25	6	39
	Raz w tygodniu	15	25	21	25	15	420
	1-2 razy w miesiącu	15	19	19	31	15	144
	Kilka razy w roku	8	18	25	40	9	219
	W ogóle nie uczestniczy	7	13	22	46	12	98
Poglądy polityczne	Lewica	4	22	21	43	10	161
	Centrum	5	21	23	37	13	232
	Prawica	27	25	21	15	12	309
	Trudno powiedzieć	8	15	20	41	16	209

TABELA 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary katastrofy smoleńskiej czy też nie?					Liczba osób
		Zdecydowanie powinien	Raczej powinien	Raczej nie powinien	Zdecydowanie nie powinien	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		21	35	15	20	9	925
Płeć	Mężczyźni	25	36	12	18	8	435
	Kobiety	18	33	17	21	10	490
Wiek	18-24 lata	15	41	12	23	9	71
	25-34	16	30	18	23	13	179
	35-44	13	31	20	26	10	173
	45-54	21	38	17	18	6	139
	55-64	29	33	13	20	5	168
	65 lat i więcej	31	39	10	10	10	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	39	13	15	9	367
	Miasto do 19 999	19	37	20	16	8	130
	20 000 - 99 999	21	33	15	24	7	198
	100 000 - 499 999	22	28	14	23	13	136
	500 000 i więcej mieszk.	18	28	15	30	9	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	25	40	11	15	8	175
	Zasadnicze zawodowe	24	35	14	18	9	227
	Średnie	21	36	14	22	7	281
	Wyższe	18	29	19	21	12	242
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	30	17	26	12	110
	Średni personel, technicy	23	38	8	26	5	29
	Pracownicy adm.-biurowi	12	38	25	11	14	65
	Pracownicy usług	8	35	14	34	9	53
	Robotnicy wykwalifikowani	25	31	14	22	8	107
	Robotnicy niewykwalifik.	17	29	15	30	9	45
	Rolnicy	20	38	16	17	9	45
	Pracujący na własny rach.	32	22	28	13	4	37
	Bezrobotni	27	45	18	5	5	28
	Emeryci	29	38	13	11	9	241
	Renciści	26	34	7	28	5	54
	Uczniowie i studenci	16	38	15	23	8	37
	Gospodynie domowe i inni	13	35	12	28	12	73
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	21	34	23	16	6	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	31	21	23	10	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	33	13	27	10	227
	prywatnym gosp. rolnym	18	42	14	17	9	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	15	37	14	24	10	78
	Od 650 zł do 999 zł	24	32	13	25	6	116
	Od 1000 zł do 1399 zł	22	34	19	15	10	149
	Od 1400 zł do 1999 zł	23	38	17	12	10	176
	2000 zł i więcej	25	35	14	22	4	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	35	11	23	13	60
	Średnie	17	38	16	20	10	336
	Dobre	25	33	15	19	8	530
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	12	7	15	12	39
	Raz w tygodniu	22	40	15	14	9	420
	1-2 razy w miesiącu	23	35	13	20	9	144
	Kilka razy w roku	18	29	17	28	7	219
	W ogóle nie uczestniczy	14	32	16	27	11	98
Poglądy polityczne	Lewica	14	33	21	25	6	161
	Centrum	15	35	18	24	8	232
	Prawica	35	38	12	7	8	309
	Trudno powiedzieć	16	30	12	29	13	209